

Mia Laiho kok ym.

Kirjallinen kysymys rajojen ennakkotodistusmallista ja matkustamisen terveysturvallisesta exit-strategiasta koronaepidemian aikana

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunta hyväksyi maaliskuussa 2021 tartuntatautilain 16 ja 22 §:n muutokset. Sen yhteydessä hyväksyttiin lausuma: Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömiin toimiin luodakseen maahantuloon menettelyn, joka estää yleisvaarallisen tartuntataudin leviämistä ja samalla huomioi jatkossa kasvavat liikennemäärät rajaliikenteessä. Tällaisen ennakkotodistuksiin perustuvan mallin käyttöönoton jälkeen pakolliset terveystarkastukset voitaisiin selkeästi kohdentaa henkilöihin, joilla ei ole osoittaa riittäviä todistuksia negatiivisesta covid-19-testituloksesta, annetusta rokotuksesta tai covid-19-taudin sairastamisesta.

Maahantuloa Suomeen on rajoitettu voimassa olevien rajoitusten perusteella siten, että Suomeen saapuminen on sallittua sisä- ja ulkorajoilla pääosin vain huoltovarmuuden ja muun välttämättömän syyn perusteella. Tällä hetkellä sisärajatarkastusten ollessa käytössä matkustajamäärät ovat vähäiset, lentokentillä ja satamissa vain n. 5—10 % normaalista matkustajamäärästä. Tällainen tilanne ei voi kuitenkaan enää pitkään jatkua, vaan Suomella pitää olla keinot ja työkalut käytössä avata vähitellen rajaliikennettä terveysturvallisesti. Terveysturvalliseen avaamiseen tarvitaan selkeät kriteerit siitä, mitä Suomeen pääsemiseksi vaaditaan ulkomaalaisilta ja omien kansalaisten osalta.

Valtioneuvoston tänään julkaiseman exit-strategian mukaan sisärajoilla maahantulorajoitukset korvataan asteittain rajoilla toteutettavilla terveysturvallisuustoimilla. Valtioneuvoston julkaisema exit-strategia ei kuitenkaan kerro, mitä nämä terveysturvallisuustoimet käytännössä pitävät sisällään ja missä vaiheessa matkustusrajoituksia aletaan purkaa ja millä edellytyksillä.

EU valmistelee parhaillaan digitaalista koronarokotustodistusta, jonka tarkoitus on mahdollistaa kansalaisille turvallinen ja vapaa liikkuvuus EU-maiden välillä. Suomi ei voi kuitenkaan jäädä odottamaan sen valmistumista, vaan Suomen on luotava omat terveysturvalliset rajakäytännöt muiden maiden tapaan. Suomen talous, matkailu, lentoliikenne ja muu liikenne eivät voi jämähtää paikoilleen odottamaan EU:n ratkaisuja. Suomella pitää olla itsellä rajoille ennakkotodistukseen perustuva malli täydennettynä tarvittavine lisätestauksineen ja karanteenikäytänteineen. On hyvä, jos suomalaiset saisivat jatkossa Omakannasta rokotustodistuksen, mutta se ei ratkaise kuitenkaan rajojen terveysturvallisuusongelmaa. Ennakollista todistusta tarvitaan myös ulkomaalaisilta.

Kirjallinen kysymys KK 220/2021 vp

Rajanylityspaikoilla ja lentokentillä tarvitaan yhtenäiset kriteerit terveysturvallisuudesta. Rajoilla on oltava yhtenäiset käytänteet, jotta on selvää, mitä dokumentteja Suomeen tultaessa vaaditaan, todistusten tarkastaminen on sujuvaa ja nopeaa ja mahdollinen oireiden kartoitus ja koronatestaus on myös käytännössä mahdollista. Matkustajaliikenteen avautuessa matkustajamäärät moninkertaistuvat, ja silloin sujuvien ja terveysturvallisten prosessien on oltava kunnossa. Ja vaikka koronaepidemia rauhoittuisi lähikuukausina, niin uusien virusmuunnoksien ja uusien yleisvaarallisten tartuntatautien uhkaan on varauduttava. Toimintamallit on oltava kunnossa, ettei maahan pääse rajavuodon takia jatkossa uudelleen valumaan virusta, joka pääsee leviämään sitten maan sisällä ja johtaa Suomen kansalaisten voimakkaisiin rajoitustoimiin.

Finnair ja osa varustamoista on vaatinut ennakkotodistusta Suomeen matkustettaessa, mikä asettaa Finnairin ja muiden todistusta vaativien yhtiöiden toimintaedellytykset muihin verrattuna haastavimmiksi. On myös oletettavaa, että ainakin osa matkustajista valitsee sellaisen lentoyhtiön tai liikennöitsijän, joka ei todistusta vaadi, jos sitä ei vaadita. Luontevampaa olisi, että ennakkotodistusvaatimus koskisi kaikkia matkustajia lentoyhtiöstä tai liikennöitsijästä riippumatta. Ennakkotodistus vähentäisi myös lentokentällä tehtävää testauspainetta, vähentäisi ruuhkia ja on käytännössä välttämätön liikennemäärien kasvaessa. Matkustusmäärien kasvaessa on mahdotonta testata kaikkia matkustajia.

Suomen osalta pikatestit ovat vain vähän käytössä, vaikka niiden käytöstä rajoilla olisi valtavasti hyötyä. EU on hyväksynyt jo kymmeniä pikatestejä ja jakanut jäsenmaille 20 miljoonaa pikatestiä. Pikatestit ovat edullisempia ja nopeampia kuin PCR-testit, vaikkakin varmennetun koronatuloksen saa vasta PCR-testillä. Pikatestit olisivat nimenomaan rajoilla käteviä, kun tuloksen saisi nopeasti. Myös puhallustestit soveltuisivat nopeaan diagnostiikkaan. Euroopassa on otettu käyttöön myös nopeita syljestä tehtäviä testejä. Myös koronakoiria olisi järkevää hyödyntää muiden toimien lisäapuna raja-alueilla, joilla liikkuu suuria matkustajamääriä.

THL:n mukaan pikatestiä voidaan käyttää seulontatestinä korkean esiintyvyyden alueilla ja kohderyhmille tilanteissa, joissa halutaan nopeasti tunnistaa tartunnan saaneet henkilöt torjuntatoimenpiteiden aloittamiseksi esimerkiksi ikääntyvien hoito- ja hoivayksiköissä. Antigeenitestejä voidaan harkinnan mukaan käyttää myös rajavalvonnassa/rajanylityspaikoilla, kuten lentokentillä ja satamissa, henkilöille tai kohderyhmille, jotka saapuvat Suomeen korkean esiintyvyyden maista. Näissä tapauksissa negatiivinen antigeenitestitulokset tulee varmistaa joko PCR-testillä tai 2–3 päivän päästä uudella antigeenitestillä.

Turvallisia askelmerkkejä tarvitaan niin vapaa-ajan matkailun kuin työmatkailun avaamiseksi. Rokotekattavuuden lisääntymiseen ja tavoitteiden saavuttamiseen tulee kytkeä vaiheittaiset toimenpiteet, joilla matkustusrajoituksia lievennetään ja ne lopuksi poistetaan. Rajoituksia ei voida kuitenkaan poistaa ja Suomea avata, jos rajojen terveysturvallisuus ei ole kunnossa. Rajojen tiukka kiinni pitäminen liian pitkään ei ole sekään Suomen etu siihen liittyvien muiden pitkäkestoisten talous- ja taantumaongelmien takia.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Kirjallinen kysymys KK 220/2021 vp

Milloin eduskunnan tartuntatautilain 16 ja 22 §:n hyväksymisen yhteydessä vaadittu ennakotestausmalli on valmis käyttöönottettavaksi,

miten hallitus on varmistanut matkustajamäärien lisääntyessä terveysturvallisuuden rajoilla, kun sisärajatarkastuksista luovutaan,

miten matkustamista aiotaan avata terveysturvallisesti ja niin, että sekä matkustajilla että liikennöitsijöillä on selkeä tieto Suomen vaatimista edellytyksistä päästä maahan,

mitkä ovat rajojen terveysturvallisen avaamisen eri vaiheet matkustamiselle,

aikooko hallitus ottaa käyttöön EU:n yhteisen digitaalisen koronarokotustodistuksen,

milloin Suomessa koronarokotustodistus on valmis käytettäväksi,

mikä on hallituksen matkustamiseen liittyvä exit-strategia,

miten hallitus varmistaa, ettei Suomen kilpailullinen asema suhteessa muihin maihin heikene niin matkustamisen kuin talouden elpymisen osalta epäselvien rajakäytänteiden osalta,

miten hallitus varmistaa, että mahdollisissa uusissa korona-aalloissa tai muiden yleisvaarallisten tartuntatautien yhteydessä tautia ei pääse valumaan Suomeen,

kuinka EU:n rahoittamat ja jakamat pikatestit ovat jakautuneet eri maiden kesken ja Suomen osalta,

miten varmistetaan, että kaikilla rajanylityspisteillä on yhtenäiset käytänteet rajojen terveysturvallisuuden osalta ja

onko hallitus tehnyt jotain pikatestausten, esim. puhallustestien tai syljestä tehtävien pikatestien, sekä koronakoirien hyödyntämiseksi rajoilla?

Helsingissä 12.4.2021

Mia Laiho kok
Heikki Autto kok
Arto Satonen kok
Marko Kilpi kok
Kai Mykkänen kok
Sari Multala kok
Sari Sarkomaa kok
Anne-Mari Virolainen kok